

Αρμενιστής

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2023)

Αρμενιστής

ΑΧΥΡΩΝΑΣ: Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Νεραντζούλα Αρμενοπούλου

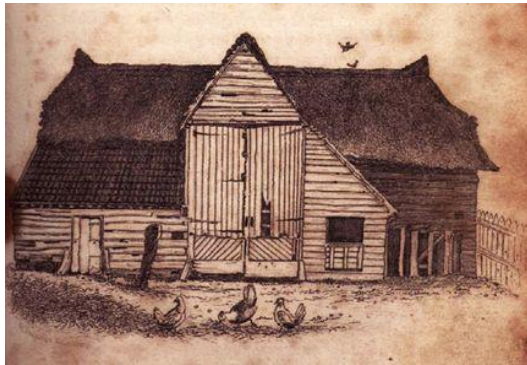
Copyright © 2023, Νεραντζούλα Αρμενοπούλου

Άδεια χρήσης <https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/#>.

ΑΧΥΡΩΝΑΣ

Νεραντζούλα Αρμενοπούλου

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Κάθε ορισμός περιορίζει, φυλακίζει τα οριζόμενα σε πλαίσια μονοσημίας. Μάλιστα, θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε ότι όσο περισσότερο γνωρίζουμε κάτι, όσο περισσότερο καλλιεργούμε μαζί του σχέση, τόσο μας φανερώνονται κρυφές πλευρές του. Επομένως όλο και πιο αδύναμοι νοιώθουμε

για τον ορισμό του, για την τακτοποίησή του στο συρτάρι μιας οριστικής διατύπωσης. Εάν η ποιητική έκφραση είναι, ίσως, ο μόνος τρόπος της ανθρώπινης γλώσσας να συναίρει τα πράγματα με τις λέξεις σ' ένα αξεδιάλυτο οργανικό *είναι*, πολλαπλών σημασιών, αυτό σημαίνει πως μπορούμε να *αισθανθούμε* την αληθινή ποίηση. Όχι όμως να την ορίσουμε.

Μια εργαλειακή αντίληψη του κόσμου και του ανθρώπου-αποχαλινωμένη στον καταναλωτικό μηδενισμό της ύστερης νεωτερικότητας-θέλει να τοποθετεί τα πάντα στην συσκευασία των εύληπτων ερμηνευτικών σχημάτων. Όμως «*κάνουμε ένα πολύ συνηθισμένο λάθος, όταν θεωρούμε πως δεν γνωρίζουμε κάτι επειδή δεν είμαστε ικανοί να το ορίσουμε*» μας προειδοποιεί ο Μπόρχες, μιλώντας για το αίνιγμα της ποίησης. Και επικαλείται την πατερική αποφαιτικότητα μπροστά στο μυστήριο της ύπαρξης, χρησιμοποιώντας τα λόγια του Αγίου Αυγουστίνου για τον χρόνο: «*Τι είναι ο χρόνος; Αν οι άνθρωποι δεν με ρωτήσουν τι είναι ο χρόνος, ξέρω. Αν με ρωτήσουν δεν ξέρω*».

Το ίδιο συμβαίνει και με την έκφραση του μυστηρίου της ζωής, που είναι η ποίηση. Ο μαζικός πολιτισμός της μονόγραμμης προόδου διψά την εξωστρέφεια των ορισμών. Οι ορισμοί συσκοτίζουν μολαταύτα την πολλαπλότητα του νοήματος. Αφού είναι λόγος περί νοήματος, ο οποίος δεν γίνεται να υποκατασταθεί στην θέση του νοήματος καθαυτού. Ανέκαθεν η ποιηματογραφία και η φωνασκία φυτρώνουν στον ίδιο λειμώνα με την αληθινή ποίηση. Δεν είναι ανάγκη να θρηνολογούμε. Το ζήτημα είναι, βεβαίως, να μην αλλοιώνονται τα κριτήρια. Και εν προκειμένω, όταν μιλούμε για κριτήρια, δεν εννοούμε κάποιες νόρμες· κάποιους κανόνες αδήριτους, ντετερμινιστικού χαρακτήρα. Αλλά αυτήν την αόριστη βεβαιότητα ότι *μία συγκεκριμένη μορφή*, είναι ποιητικό κατόρθωμα. Κάτι που το

ξέρουμε , που ξεσηκώνει στην ψυχή μας τον αρχέγονο οικείο άνεμο μιας άλλης ελευθερίας. Όπως γνωρίζουμε την γεύση του ψωμιού, την εμπειρική δροσιά του νερού, το φως μιας ανατολής ή το τραύμα μιας απουσίας. Κι είναι αυτό το εμπειρικό σύστημα κριτηρίων-που σε τίποτα δεν έχει να κάνει με τις διανοητικές απολυτότητες ή με τις αισθητικές μητρομανίες-το οποίο οδηγεί ποιητές σαν τον Ρίτσο σε τοποθετήσεις όπως η παρακάτω: *«Η ποίηση, στο βαθμό ακριβώς που είναι ποίηση, μας λέει πάντα πολύ περισσότερα και πολύ καλύτερα από όσα εμείς μπορούμε να πούμε γι αυτήν»*. Τα ίδια περίπου κι ο Σεφέρης: *«Το αληθινό ποίημα είναι σαν το σταμνί' όπου και αν χτυπήσεις ηχεί το ίδιο βαθειά»*.

Η παράχρηση και η κατάχρηση των θεωρητικών περί ποιήσεως κατασκευών, οδηγεί στην σημερινή συσκότιση. Θέλω να πω, στην διαμόρφωση ενός υπερκορεσμένου ποιητικού τοπίου, όπου η «άνεση» του «ελεύθερου» στίχου, δημιουργεί την ψευδαισθηση ότι, η θολή και ομιχλώδης καταγραφή συναισθημάτων ή -ακόμα χειρότερα- ο νατουραλισμός των επιφαινομένων περιγραφών ή, ακόμα, η στιχοποιημένη «στοχαστική» εκφορά -ότι όλα τούτα συστήνουν ποιητική παραγωγή και μάλιστα μοντερνιστική. Βεβαίως σ' ένα τέτοιο τοπίο, όλως παρέλκει η υπόμνηση πως η ποίηση, πρωτίστως, είναι μορφή.

Όταν η κριτική λειτουργία, ευθέως παραπληρωματική της ποιητικής τέχνη, εκπίπτει στην βιβλιοπαρουσίαση, από πρωτογενές όργανο ποιητικής αυτογνωσίας, τότε ακατάληπτες φαντάζουν τοποθετήσεις σαν αυτή του Άγρα: *«Η μορφή είναι η εφαρμοσμένη ηθική του καλλιτέχνη»*. Ο καθεύδων συβαριτισμός, μάλλον είναι δύσκολο να αντιληφθεί την τέχνη της ποιήσεως, ως ενοπιό των πάντων δημιουργική δυνατότητα. Στην καθολικότητα της ποιητικής πράξης, η τεχνική παραμένει εσαεί συστατικό μέρος του οράματος. Είναι και η ίδια αναπόσπαστο μέρος του περιεχομένου.

Στο μεγαλύτερο μέρος της σύγχρονης ποιητικής παραγωγής, η έγνοια για την μορφή παραμένει ανύπαρκτη. Εκείνο που κυριαρχεί είναι η κακοχωνεμένη πρόσληψη του μοντερνισμού-δηλαδή, η ψευδής περί ποιητικού μοντερνισμού εικόνα. Σε μία γλώσσα με ασύλληπτο ιστορικό και πνευματικό βάθος, όπως η ελληνική, η κραταιά νεώτερη ποιητική παράδοση από τον Σολωμό και μετά -ό,τι ουσιαστικώτερο έχει να επιδείξει ο νεοελληνικός βίος- είτε αγνοείται βροντωδώς, είτε παραναγιγνώσκεται. Οι σχέσεις, λόγου χάριν του μοντερνισμού με την προγενέστερή του ποιητική παραγωγή, θεωρούνται ανύπαρκτες. Και η παράδοση της έμμετρης προσωδίας, καθώς και η εσωτερική ρυθμική τάξη των σπουδαίων από τους εκπροσώπους της ποιητικής νεωτερικότητας, από ελάχιστους τονίζονται. Ίσως, γιατί στην-ελληνικού τύπου- μεταμοντέρνα κατάσταση, κάθε απόδειξη ενότητας των πραγμάτων- ακόμα και στην ποιητική περιοχή -ενοχλεί. Γιατί χαλάει την κυρίαρχη επιθυμία του γενικού καταθρυμματισμού.